

'War for talent' ontspruit op de kinderopvang

'War for talent' ontspruit op de kinderopvang

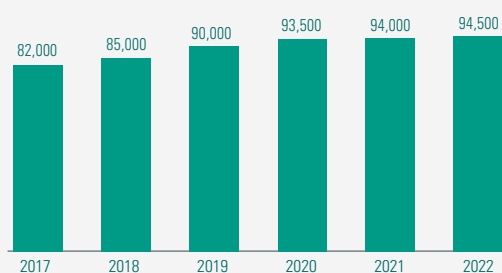
Het zijn drukke tijden in de kinderopvang in Nederland. Het aantal kinderen op de opvang blijft groeien en daarmee ook de vraag naar nieuwe beroepskrachten. Nieuwe wettelijke kwaliteitseisen die per 2019 ingaan zorgen voor nog eens minimaal 2500 nieuwe arbeidsplekken, zo blijkt uit onderzoek van ABN AMRO, BOinK en Waarborgfonds Kinderopvang. Dit kan leiden tot een war for talent want er is nu al sprake van een personeelstekort onder opvoedkundigen.

Op 1 januari 2018 is de Wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang (IKK) van kracht geworden. Onderdeel van deze wet is een aanscherping van de toezichtratio op baby's in de kinderopvang met ingang van 2019. Met andere woorden: het aantal baby's waarop een medewerker maximaal tegelijkertijd toezicht mag houden, gaat omlaag. Aanbieders van kinderopvang kunnen op twee manieren reageren op deze nieuwe maatregel: óf meer personeel inzetten (dus hogere kosten), óf minder kinderen opvangen (dus een lagere omzet). Dit laatste betekent ook dat kinderopvangorganisaties nee moeten verkopen, terwijl de vraag naar opvang alleen maar toeneemt. ABN AMRO onderzocht in samenwerking met belangenvereniging voor ouders BOinK en Waarborgfonds Kinderopvang hoeveel extra banen erbij moeten om aan de maatregel te voldoen, met het huidige aantal kinderen en baby's in de opvang. Dat zijn er minimaal 2500, waarvoor de werving nog moet starten. Zoveel nieuwe gekwalificeerde mensen zijn er eenvoudigweg niet voorhanden. Dit aanbodprobleem dreigt de maatschappelijke discussie over betaalbaarheid van de kinderopvang irrelevant te maken.

De vraag naar kinderopvang neemt toe

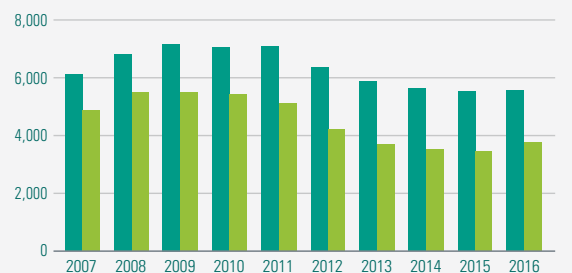
De druk op de kinderopvang is van verschillende kanten hoog. Allereerst zit het gebruik van kinderopvang duidelijk in de lift. De kinderopvang telde in 2016 volgens de Belastingdienst een recordaantal van [823.000](#) kinderen. Een stijging van bijna 8 procent vergeleken met een jaar eerder. Dit is het rechtstreekse gevolg van de aangetrokken economie in combinatie met de in 2014 en 2016 verruimde inkomensafhankelijke kinderopvangtoeslag. Kortom: meer ouders zijn aan het werk en de formele kinderopvang is voor hen betaalbaar. De gestegen vraag naar kinderopvang vertaalt zich in meer werkgelegenheid. Onderstaande grafiek brengt dit in beeld. Volgens het UWV stijgt het aantal werknemers in branche dit jaar met 3,7% naar 85.000; het niveau van voor de financiële crisis van 2008-2009.

Prognose werknemers kinderopvang

Bron: [FCB](#)

Kosten en toeslag kinderopvang

Bron: [CBS](#)

Meer focus op ontwikkeling van het kind

Kinderopvang is niet alleen een stimulans voor jonge moeders om te gaan werken. Het levert ook een bijdrage aan de ontwikkeling van kinderen en het verminderen van achterstanden. Een van de belangrijkste aanbevelingen van de Sociaal Economische Raad in het advies [Gelijk goed van start](#) (2016) is de uitbreiding van voor- en vroeg-schoolse Educatie (VVE) voor kinderen met een ontwikkelingsachterstand. Dit is van belang omdat eenmaal opgelopen ontwikkelingsachterstanden op jonge leeftijd amper meer in te halen zijn. De kansen van kinderen op school en in de samenleving worden sterk bepaald door de omgeving waarin zij opgroeien. Vroeg signaleren en wegnemen van leer- en ontwikkelingsachterstanden draagt volgens de SER bij aan het bieden van gelijke kansen. Het kabinet heeft deze aanbeveling overgenomen en 170 miljoen euro gereserveerd voor de financiering van uitbreiding van het aanbod voor kinderen met een ontwikkelingsachterstand van 10 naar 16 uur met ingang van 2020.

Investeren in peuters met een achterstand is niet genoeg, zo vinden de brancheorganisaties VNG, PO-Raad, SWN, BK, BMK en ouderbelangenvereniging BOinK. Zij bepleiten een toegangsrecht tot de kinderopvang van 16 uur per week voor alle peuters, dat bijdraagt voor gelijke kansen voor ieder kind. Gezamenlijk hebben ze een [model](#) ontwikkeld om kansengelijkheid voor alle peuters in Nederland te realiseren. Als dit model realiteit wordt, wordt het extra druk bij de kinderopvang.

Invoering IKK vraagt om meer personeel

Sinds 1 januari 2018 is de nieuwe wet IKK van kracht, gericht op 'Innovatie en Kwaliteit in de Kinderopvang'. Deze wet bestaat uit 21 maatregelen en stelt nieuwe regels en hogere eisen aan de kwaliteit van kinderopvang en peuterspeelzalen. Deze [21 maatregelen](#) moeten leiden tot meer pedagogisch maatwerk. Aan het personeel worden zwaardere (opleidings)eisen gesteld. Een van de manieren om de ontwikkeling van het kind meer op de voorgrond te zetten, is het verhogen van de beroepskracht-kindratio (BKR). De BKR voor nuljarigen gaat van 1:4 nu naar 1:3 per 1 januari 2019. Verder krijgen baby's maximaal twee vaste gezichten toegewezen. Alle kwaliteitsmaatregelen gaan gepaard met meer aandacht, tijd en dus geld. De nieuwe eisen die de BKR stelt zorgen voor een stijging van vooral de arbeidskosten.

De vraag is of de kosten voor extra personeel voldoende gecompenseerd kunnen worden met een door de overheid berekende kinderopvangtoeslagverhoging van 4,6 procent. De kans bestaat dat een aantal kinderopvangorganisaties een hoger uurtarief moet vragen dan de maximumvergoeding van de overheid. Die kosten komen boven op de eigen bijdrage die ouders betalen. Uit een [recente studie](#) door onderzoeksinstituut SEO blijkt dat de te verwachten kostenstijging per kinderopvangorganisatie sterk kan verschillen. 570 van de 2424 organisaties met dagopvang verwachten een kostenstijging van 10 procent of meer. Tegelijkertijd geeft 35 procent van de kleine organisaties en 14 procent van de grote organisaties aan geen kostenstijging te verwachten. Gemiddeld gezien wordt door SEO een kostenstijging berekend van 4,6 procent voor de dagopvang en 4,7 procent voor de peuterspeelzalen. Deze percentages zijn gelijk of bijna gelijk aan het door de overheid berekende kosten door de aangescherpte beroeps-kracht-kindratio. Voor de overheid betekent deze uitkomst dat de BKR-eis per 1 januari 2019 kan ingaan zoals afgesproken.

Vergoeding kinderopvang vanuit de overheid

Instelling	Opvang	Maximum uurtariefvergoeding voor invoering IKK	Maximum uurtariefvergoeding na invoering IKK
Kindercentrum	dagopvang	€ 7,38	€ 7,45
	bso	€ 6,87	€ 6,95
Gastouderopvang	dagopvang	€ 5,91	€ 5,91
	bso	€ 5,91	€ 5,91

Bron: [Belastingdienst](#)

De nieuwe beroepskracht-kindratio zou aanvankelijk 1 januari 2018 ingaan. Er is een jaar uitstel verleend zodat de kinderopvangorganisaties zich kunnen voorbereiden. Uit het SEO-onderzoek komt naar voren dat 80 procent van de ondervraagde kinderopvanginstellingen verwacht meer beroepskrachten in te zetten. Maar hoeveel extra personeel is er nodig?

Amsterdamse studenten passen op via Amsternannies

Amsternannies is een oppasbureau voor gezinnen in Amsterdam, opgericht door de orthopedagogen Evelien Hunink en Dorine van Lith. Eerst pasten zij zelf op, later schakelden zij hun netwerk in en zo ontstond Amsternannies. In 4 jaar zijn ze hard gegroeid: van 2 naar 1200 nanny's en van 40 naar 1000 gezinnen. Wat is hun succes?

Persoonlijk contact met de ouders staat bij Amsternannies hoog in het vaandel. Bij elk nieuw gezin komen zij langs voor een gesprek om de behoeften in kaart te brengen. De nanny's passen niet alleen thuis op, ze zorgen ook voor een opgeruimd huis, boodschappen, verzorgen het eten, doen de was en brengen kinderen naar sport- of muzieklessen. Het oppasbureau speelt in op de vraag naar oppas voor in de middaguren. Want weinig gastouders willen alleen 's middags beschikbaar zijn. Zo krijgen zij elke week tot wel 25 nieuwe aanmeldingen van gezinnen die opzoek zijn naar middagoppas. Het oppasbureau is flexibel en altijd bereikbaar. Door het grote aantal oppassers kunnen zij altijd voor een nanny zorgen of zo nodig vervanging regelen.

De grootste uitdaging van Amsternanny's nu is het maken van een goede oppasplanning. Het bureau wil graag continuïteit leveren aan de gezinnen, maar studieroosters maken dat nog wel eens een uitdagende klus. Daarom zijn Hunink en Van Lith nu druk bezig om een automatisch planningsysteem te ontwikkelen dat vraag en aanbod aan elkaar koppelt. Deze tijds winst kunnen ze weer investeren in persoonlijk contact.

Gevolgen voor uurtarieven door invoering IKK

Onderzoek naar de uurtarieven in de Nederlandse kinderdagverblijven, peuterspeelcentra en buitenschoolse opvang is er lange tijd niet geweest. De markt voor kinderopvang is op dit punt niet transparant, mede door de grote diversiteit aan contractvormen. Met het oog op de te verwachte kostenstijging is het van belang inzicht te krijgen op de huidige uurtarieven. Waar liggen deze tarieven nu al boven de maximumvergoeding? In opdracht van ABN AMRO onderzocht BOinK uurtarieven van 417 kinderopvanglocaties. Daarnaast zijn ook de uurtarieven van de vijf grootste landelijke aanbieders (Partou, Humanitas, Small-steps, SWK Groep en KMN Kind & Co) onderzocht. In totaal zijn er 1416 locaties onderzocht.

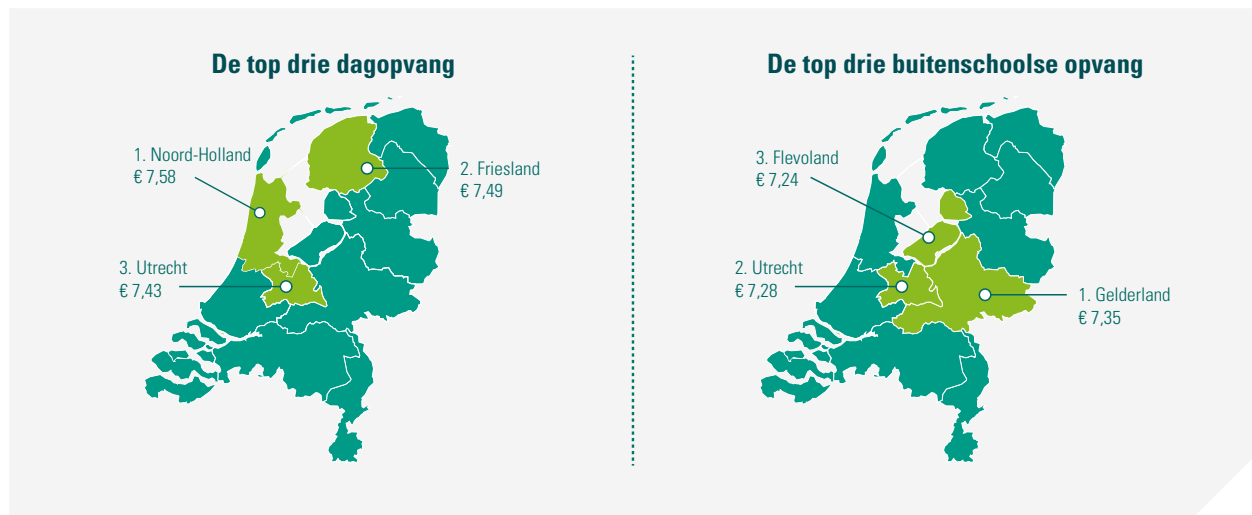
Uurtarieven kinderopvang

	Dagopvang	BSO
Gemiddelde uurtarief	€ 7,39	€ 7,14
Laagste tarieven	€ 5,25	€ 5,51
Hoogste tarieven	€ 8,73	€ 8,95
Maximaal te vergoeden door de overheid	€ 7,45	€ 6,95

Bron: BOinK en Waarborgfonds Kinderopvang in opdracht van ABN AMRO

Conclusies per provincie

Onderstaande kaartjes geven de drie provincies met de hoogste uurtarieven weer.

Uit dit landelijk beeld komt naar voren dat de prijsdynamiek beperkt is. De laagste tarieven zijn vooral te vinden in bedrijven waar eigenaar en professional in één persoon vertegenwoordigd zijn. Amsterdam kent de hoogste tarieven en beïnvloedt daarmee het provinciale beeld voor Noord-Holland als koploper. Opvallend is dat de kinderopvang in Friesland hoge prijzen kent terwijl de locatiekosten daar lager liggen dan in Amsterdam.

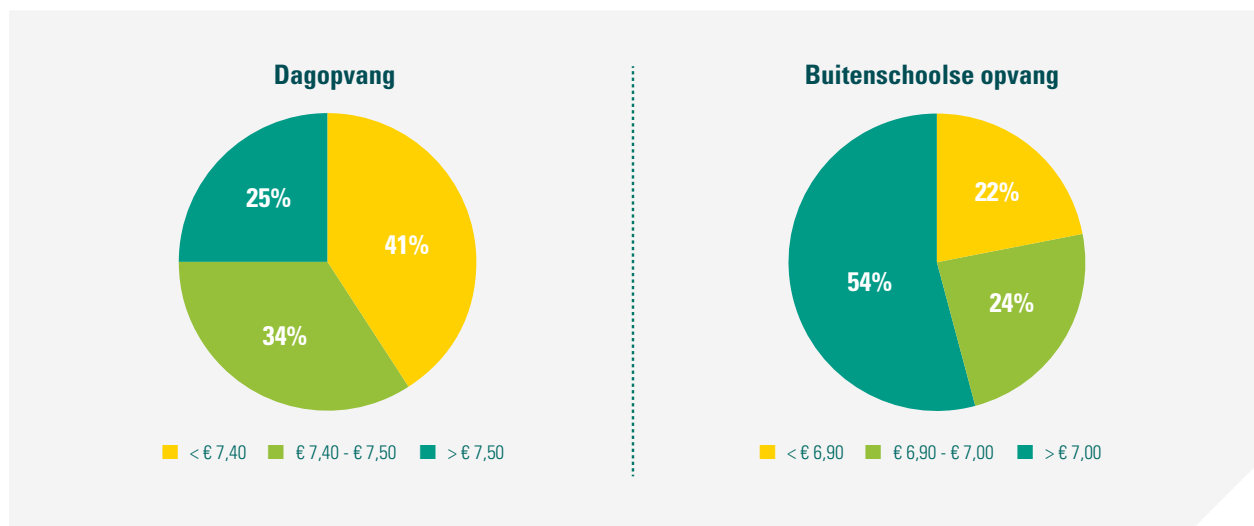
De uurtarieven van de kinderopvangorganisaties in de vier grote steden van Nederland zijn ook onderzocht. Wat daar opvalt is dat 75 procent van de uurtarieven voor kinderopvang onder of op tarief zitten dat maximaal wordt vergoed. De prijsdynamiek is beperkt. Amsterdam vormt daarop met gemiddeld 50 eurocent per uur erboven een uitzondering. Bij de bso is het beeld anders, daar ligt bij de meerderheid het tarief met enkele dubbeltjes hoger dan de maximumvergoeding door de overheid. Dit is de eerste keer dat op deze schaal dit prijsonderzoek is uitgevoerd. Daardoor is het niet mogelijk vergelijkingen te maken.

Onderstaande cirkeldiagrammen laten de percentages zien van de organisaties die een lager uurtarief (geel) dan de maximumvergoeding, een nagenoeg gelijk tarief hanteren (licht groen) of duurder zijn (donker groen) dan de maximumvergoeding.

Uurtarieven in de vier grootste gemeenten*

	Dagopvang
Amsterdam	€ 7,93
Utrecht	€ 7,69
De Haag	€ 7,65
Rotterdam	€ 7,46

Bron: BOinK en Waarborgfonds Kinderopvang in opdracht van ABN AMRO

Gevolgen voor personeelstekorten door invoering IKK

Het UWV meldt in zijn [factsheet](#) 'Arbeidsmarkt' van maart 2018 dat het aantal nieuwe vacatures in de kinderopvang is opgelopen naar 450 per maand. Dit is een verdubbeling ten opzichte van 2016. Tegelijkertijd is het aantal moeilijk vervulbare vacatures in de kinderopvang gestegen met een kwart. Dit wordt veroorzaakt doordat er onvoldoende geschikte werkzoekende beschikbaar zijn. Naast de groeiende vraag kunnen ook hogere eisen op het gebied van ervaring, diploma's en taalniveau een oorzaak zijn van wervingsproblemen. Deze hangen samen met de hogere kwaliteitseisen zoals vanaf begin dit jaar gesteld in de Wet IKK.

Vooraf vanuit de Randstad komen volgens het UWV signalen van moeilijk vervulbare vacatures. In de sector wordt relatief veel gewerkt met flexcontracten om goed mee te kunnen bewegen met de wisselende bedrijfsdrukke. Zo zijn de maandag, dinsdag en donderdag traditioneel gezien de piekdagen waarop flexwerkers worden ingezet. De flexschil kan niet worden gebruikt om de stijging van het extra aantal beroepskrachten op te vangen als gevolg van de nieuwe de babynorm in de Wet IKK. De extra banen die er volgens die norm bij komen, komen dus bovenop de bestaande vraag naar nieuw personeel.

* Er zijn te weinig uurtarieven van BSO locaties in de G4-steden opgehaald om een gemiddelde weer te geven.

Kinderopvangorganisaties investeren in samenwerkingen met roc's

Kinderopvangorganisatie Partou is samen met de regionale opleidingscentra (roc's) van Amsterdam en Utrecht een personeelsopleiding voor kinderopvang gestart. In dit leer- en werkprogramma kunnen studenten zonder diploma een bbl-programma volgen (beroepsbegeleidende leerweg). Ze gaan 1 keer per week naar het roc en werken 3 tot 4 dagen in een kinderdagverblijf, peuteropvang of bso. In drie jaar tijd kunnen studenten opgeleid worden tot pedagogisch medewerker niveau 4. Kinderopvangorganisatie Partou is verantwoordelijk voor de opleiding en het salaris van de studenten. Bij een 36-urige werkweek ontvangen studenten tussen de € 1842 en € 1943 bruto per maand.

Drukke van belang vereist goed stuurmanschap en actie

Wat betekent dit alles voor de betaalbaarheid en toegankelijkheid van kinderopvang? ABN AMRO verwacht dat er een grotere prijsdynamiek optreedt na invoering van de beroepskracht-kindratio. De uitkomsten van het SEO-onderzoek wijzen in dezelfde richting. Dit betekent dat kinderopvangorganisaties hogere tarieven gaan vragen dan de maximumvergoeding. Dit kan leiden tot vraaguitval bij jonge ouders met lage of middeninkomens. Deze groep vormt de meerderheid van de vraag naar kindplaatsen.

De overheid heeft bij inwerkingstelling van de Wet IKK de verwachte kostenstijging in een tariefsverhoging verwerkt. Het ligt in de rede dat de overheid een verdere stijging van het maximumtarief toestaat als blijkt dat op grotere schaal de toegankelijkheid van kinderopvang in gevaar komt. ABN AMRO verwacht dat aanbieders van kinderopvang nog meer gaan sturen op een goede bezettingsgraad en een optimale inzet van beroepskrachten door bijvoorbeeld minimale afnamevoorwaarden aan ouders op te leggen. Enerzijds om de ontwikkelingsdoelen van het kind te bereiken. Anderzijds voor de benodigde strakkere planning en inzet van medewerkers. Een goede eigentijdse communicatie met ouders is daarbij onontbeerlijk. Kinderopvangorganisaties kunnen kiezen voor de inzet van online kinddossiers. De automatiseringsslag via slimme software zorgt ervoor dat alle kindgegevens digitaal op één plek beschikbaar zijn. Dit betekent informatie voor iedereen beschikbaar, op ieder moment en met minimale inspanning. Daarnaast worden alle processen voor planning, facturatie en communicatie gebundeld in één overzichtelijke omgeving. Naast tevreden ouders en medewerkers kunnen kinderdagverblijven en bso's hiermee ook een belangrijke tijd- en kostenbesparing bereiken.

De beschikbaarheid van deskundig personeel vormt een belangrijk obstakel in de sector. Hier besteden de organisaties nog relatief weinig aandacht aan. Een gevolg kan zijn dat er minder opvang voor baby's komt. Daarbij zullen de tekorten op de arbeidsmarkt niet snel zijn opgelost. Dit kan een belemmering betekenen voor verdere groei voor de sector. En deze groei lijkt er zeker te komen, met de door het [kabinet overgenomen](#) SER-advies voor invoering van 16 uur basisvoorziening Voor- en Vroegschoolse opvang in 2020. De inzet van brancheorganisaties VNG, PO-Raad, SWN, BK, BMK en ouderbelangenvereniging BOinK is invoering van een basisvoorziening voor elke peuter. Dit is in het licht van het komende structurele personeelstekort een hele forse ambitie. Om toch meer capaciteit te creëren, kunnen kinderopvangorganisaties overwegen om dagen of uren waarop er weinig of minder gebruik wordt gemaakt van opvang aantrekkelijk te maken voor ouders. ABN AMRO denkt dat het invoeren van 'dynamic-pricing' het probleem kan verkleinen. Ouders worden zo gestimuleerd hun afname aan te passen, waardoor er ruimte vrijkomt op de piekdagen. [Dynamic pricing](#) hoeft zeker geen toekomstmuziek te blijven. Slimmer beprijzen kan leiden tot betere bezetting en hogere opbrengsten. Tariefdifferentiatie biedt ook mogelijkheden om lastminute bijgeboekte uren duurder te beprijzen. Dit laatste zal zeker nodig zijn als de 'war for talent' in de sector losbarst.

Verantwoording uurtarief onderzoek:

Het verzamelen van de data en het schrijven van de conclusies is uitgevoerd door BOinK. Het Waarborgfonds Kinderopvang heeft aan dit onderzoek bijgedragen middels een beoordeling van de resultaten en vastlegging hiervan in deze rapportage. Om de resultaten te visualiseren is ervoor gekozen de uitkomsten van het onderzoek te presenteren in de vorm van een factsheet. Al jarenlang zetten zowel het Waarborgfonds Kinderopvang als BOinK zich in voor transparantie in de sector kinderopvang. BOinK onderzoekt onder andere al jaren de gepubliceerde uurtarieven, mede vanuit hun belangenbehartiging voor de ouders in de kinderopvang. Transparantie in de sector is voor de partijen de belangrijkste reden om in te gaan op de vraag van ABN AMRO N.V.

Colofon

Auteurs

Eric Zwaard

Sector Banker Overheid & Onderwijs

eric.zwaard@nl.abnamro.com

Selma van der Graaf

Sector Analist Overheid & Onderwijs en Healthcare

selma.van.der.graaf@nl.abnamro.com

Lay-out

Kollerie Reklame-advies & Promoties (Amsterdam)

Disclaimer

De in deze publicatie neergelegde opvattingen zijn gebaseerd op door ABN AMRO betrouwbaar geachte gegevens en informatie, die op zorgvuldige wijze in onze analyses en prognoses zijn verwerkt. Noch ABN AMRO, noch functionarissen van de bank kunnen aansprakelijk worden gesteld voor in deze publicatie eventueel aanwezige onjuistheden. De weergegeven opvattingen en prognoses houden niet meer in dan onze eigen visie en kunnen zonder nadere aankondiging worden gewijzigd.

©ABN AMRO, mei 2018

Deze publicatie is alleen bedoeld voor eigen gebruik. Verveelvoudiging en/of openbaarmaking van deze publicatie is niet toegestaan, behalve indien hiervoor schriftelijk toestemming is gekregen van ABN AMRO Bank. Teksten zijn afgesloten op 2 mei 2018.

abnamro.nl

